

ПОЛОЖЕННЯ

про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти ХарРІ НАДУ при Президентіві України (далі – Положення)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти розроблено з урахуванням вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу»; Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»; Положення про спеціалізовану вчену раду, затверженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України; Методичних рекомендацій для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, розроблених МОН України; листа Міністерства освіти і науки України від 12.03.2019 р. № 1/11-2507 «Щодо сприяння утвердження академічної доброчесності в Україні»; Статуту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (далі – ХарРІ НАДУ), Кодексу корпоративної культури ХарРІ НАДУ та інших нормативно-правових актів.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти (далі – Учасники освітнього процесу) розроблено з метою розвитку вищої освіти та науки в Україні відповідно до національних пріоритетів і світових стандартів шляхом забезпечення та покращення якості вищої освіти та фундаментальних і прикладних наукових досліджень в ХарРІ НАДУ.

1.2. Положення визначає основні вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу та наукової (творчої) діяльності ХарРІ НАДУ під час навчання, викладання, реалізації досліджень.

1.3. У Положенні використовуються терміни у таких значеннях:

- автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір (кваліфікаційна робота, наукова робота);
- авторське запозичення – використання у письмовій або електронній формі (частково або повністю) наукових результатів, що містяться в атестаційних роботах

інших авторів (магістерські роботи), і які були захищені при проведенні державних атестацій у попередні періоди;

– академічний плагіат – оприлюднення в академічному середовищі у письмовій або електронній формі (частково або повністю) наукових результатів, отриманих та оприлюднених іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання;

– кваліфікаційна робота – є працею, на підставі захисту якої державна екзаменаційна комісія (ДЕК) визначає рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, його здатність до самостійної роботи за фахом, і приймає рішення про присвоєння відповідної кваліфікації та видачу диплома;

– науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акту, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо (п. 22 ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»);

– плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (пункт в ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

– цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

1.4. Закон України «Про освіту» визначає основні види порушень академічної доброчесності та відповідальність учасників освітнього процесу за такі порушення. Зокрема, відповідно до ч. 4 ст. 42 Закону, порушеннями академічної доброчесності є академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво та необ'єктивне оцінювання. Цей перелік може бути доповнений спеціальними законами, зокрема, Законом України «Про вищу освіту».

1.4.1. Академічний плагіат: плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів; плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо; відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства; помилки цитування.

Академічним плагіатом є:

1.4.1.1. Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у цьому абзаці, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в тексті іншого автора (інших авторів) наявний такий чи майже такий текстовий фрагмент обсягом більше одного речення, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними);

(б) цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень)¹;

(в) автор оцінюваної наукової роботи не посилається на цей текст іншого автора (інших авторів), або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) оцінюваної наукової роботи стосується посилання);

1.4.1.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у цьому абзаці, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ:

- обсягом до абзацу без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту, або

- обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці (крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків);

(б) відтворюваний текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший ідентичний за змістом текст автора оцінюваної наукової роботи).

1.4.1.3. Відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у цьому абзаці, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

(б) це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наведено такі самі цитати);

(в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, що саме з цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел.

1.4.1.4. Відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у цьому абзаці, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація

---

¹ **Примітка:** за відсутності інших відомостей, раніше створеним тут і далі слід вважати раніше оприлюднений чи переданий для публікації текст. Твори, передані на постійне зберігання до архівних установ, прирівнюються до оприлюднених.

(крім загальновідомої), яка наведена в оцінюваній науковій роботі;

(б) це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора роботи, де наявна та сама науково-технічна інформація);

(в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, яку саме науково-технічну інформацію, використану в роботі (крім загальновідомої), автор бере з цього джерела.

1.4.1.5. Відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва.

Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у цьому абзаці, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в оцінюваній науковій роботі використані раніше оприлюднені твори мистецтва;

(б) автори (та/чи назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва відомі;

(в) в оцінюваній науковій роботі автори (та/чи назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва не вказані.

1.4.2. Самоплагіат: дуплікація публікацій – публікація однієї і тієї самої наукової роботи (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях, а також повторна публікація (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт як нових наукових робіт; дуплікація наукових результатів – публікація повністю чи частково одних і тих самих наукових результатів у різних статтях, монографіях, інших наукових працях як нових результатів, які публікуються вперше; подання у звітах із виконання різних наукових проектів тих самих результатів як таких, що отримані при виконанні відповідного проекту. повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність із інших дисциплін, без дозволу викладача; агрегування чи доповнення даних — суміщення раніше опублікованих і нових даних без їх поділу з відповідними посиланнями на попередню публікацію; повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

1.4.3. Фабрикація: наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо; посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело; приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.

1.4.4. Фальсифікація: необґрунтоване корегування результатів власних наукових досліджень чи виконання навчальних завдань (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо); наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах свідомо змінених літературних даних та даних, отриманих із інших джерел; зокрема, статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування; наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.

1.4.5. Обман: включення до співавторів наукових публікацій осіб, що не брали кваліфікованої участі в їх підготовці; невключення до співавторів наукових

публікацій осіб, що брали кваліфіковану участь в їх підготовці; подання як результатів власної праці робіт, виконаних на замовлення іншими особами, або робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання; здавання або представлення різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності; написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах; використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами; несамотійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або не зазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю; проходження процедур контролю знань підставними особами; симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів; надання відгуків або рецензій на наукові або навчальні роботи без належного проведення їх експертизи.

1.4.6. Необ'єктивне оцінювання: свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти; невчасне повідомлення здобувачів освіти про систему оцінювання результатів навчання; застосування системи оцінювання, що не відповідає декларованим цілям та завданням теми, дисципліни, практики, освітньої програми тощо; відсутність об'єктивних критеріїв оцінювання.

1.4.7. Хабарництво: надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

1.5. Технічною базою, яка дозволяє проводити перевірку наукових та кваліфікаційних робіт на предмет запозичень, є: програмні комплекси із відкритим кодом доступу – Etxt, Advego plagiatus, модулями Elibrary, Lekspro, findcopy, soryscare та ін., а також програмне забезпечення (ПЗ) «Plagiatus», складовою частиною якого є програмний комплекс для виявлення текстових запозичень. ПЗ «Plagiatus» є авторською розробкою ХарПІ НАДУ при Президентові України і не може використовуватись іншими особами, окрім тих, які визначені цим Положенням.

1.6. Перевірка наукових та кваліфікаційних робіт на наявність авторських запозичень (плагіату) проводиться по наявному в ХарПІ НАДУ електронному депозитарію, а також текстів, розміщених у мережі Internet.

1.7. Організація процесу перевірки наукових та кваліфікаційних робіт на наявність авторських запозичень (плагіату) покладається на відділ з координації наукової роботи та докторантури ХарПІ НАДУ (за сприяння деканатів та кафедр). Функціонально перевірка магістерських на наявність авторських запозичень (плагіату) забезпечується:

- директор – здійснює загальне керівництво, формує політику забезпечення академічної доброчесності в діяльності ХарПІ НАДУ;

- перший заступник директора – здійснює координацію роботи структурних підрозділів щодо дотримання принципів академічної доброчесності серед науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти;

- декан факультету – здійснює контроль за якістю кваліфікаційних робіт та своєчасністю їх подання для проведення перевірки на наявність авторських запозичень (плагіату);

- завідувач кафедри – здійснює попередній контроль за якістю кваліфікаційних та наукових робіт, забезпечує їх доопрацювання у разі виявлення авторських запозичень (плагіату);

- начальник відділу з координації наукової роботи та докторантури – організовує і забезпечує процес перевірки текстів на наявність авторських запозичень (плагіату);

- відповідальна особа за проведення перевірки текстів на наявність авторських запозичень (плагіату) – здійснює перевірку та фіксує її результати відповідно до п. 4.12 цього Положення.

1.8. Перевірка наукових та кваліфікаційних робіт на наявність авторських запозичень (плагіату) є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

1.9. Дія Положення розповсюджується на освітній процес у частині виконання кваліфікаційних робіт, а також на процеси запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях науково-педагогічних, наукових та інших працівників ХарПІ НАДУ, докторантів, аспірантів, осіб, прикріплених з метою здобуття ступеня професора, доктора філософії (кандидата наук) поза докторантурою та аспірантурою.

2. ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

2.1. Система забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату є невід’ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти і включає в себе:

– заходи, спрямовані на ознайомлення учасників освітнього процесу із поняттями та вимогами академічної доброчесності;

– підписання декларацій про академічну доброчесність як невід’ємної частини дотримання Кодексу корпоративної культури ХарПІ НАДУ;

– виявлення порушень академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;

– порядок прийняття відповідних рішень за порушення вимог академічної доброчесності.

2.2. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

– самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

2.3. Результатами навчання здобувачів вищої освіти із академічної доброчесності є здатність:

– діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;

– самостійно виконувати навчальні завдання;

- коректно покликатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей;
- усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до цих;
- оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;
- давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами, та інші.

2.4. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними, науковими, педагогічними працівниками ХарPI НАДУ передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про методи, методики і результати досліджень, джерела використаної та власну освітню і наукову діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

2.5. Створення атмосфери академічної доброчесності є пріоритетним напрямом діяльності ХарPI НАДУ. Для цього використовуються такі інструменти і заходи, як:

- курси підвищення кваліфікації викладачів з питань академічної доброчесності, які можуть зараховуватися як частина планових заходів із підвищення кваліфікації;
- самоосвіта викладачів із наступним контролем результатів навчання;
- лекції, презентації, тренінги, семінари із запрошенням авторитетних фахівців; обмін досвідом та ін.

Головними питаннями навчання з питань академічної доброчесності мають бути:

- поняття академічної доброчесності та переваги доброчесної поведінки;
- основні та деталізовані види порушень академічної доброчесності, способи їх ідентифікації, розмежування суперечливих випадків;
- інструменти та процедури перевірки академічних творів на плагіат, способи виявлення інших порушень академічної доброчесності;
- методи навчання здобувачів освіти академічній доброчесності;
- інструменти та способи мотивування здобувачів освіти до доброчесної поведінки;
- норми законодавства, вимоги внутрішніх нормативних документів з питань академічної доброчесності, визначені закладом вищої освіти методи запобігання порушенням, види академічної відповідальності та процедури розгляду справ про порушення академічної доброчесності;
- вивчення та впровадження практик провідних ЗВО світу із забезпечення академічної доброчесності;
- правила академічного письма та методи навчання здобувачів вищої освіти академічному письму у застосуванні до конкретних навчальних дисциплін;
- створення і використання ефективних методів об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

3. ЗАХОДИ З ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ХарРІ НАДУ

3.1. ХарРІ НАДУ вживає заходів для ознайомлення здобувачів вищої освіти із поняттями та вимогами академічної доброчесності шляхом включення відповідного матеріалу до програм навчальних дисциплін, проведення окремих лекцій, семінарів, тренінгів, індивідуальних консультацій тощо.

3.2. Особи, які набули статус здобувачів освіти, та нові працівники ХарРІ НАДУ беруть на себе зобов'язання дотримуватись академічної доброчесності та упродовж двох місяців з моменту зарахування на навчання / прийняття на роботу підписують Декларацію про академічну доброчесність.

3.3. Підписавши Декларацію про академічну доброчесність учасник освітнього процесу підтверджує, що він ознайомлений з цим Положенням.

3.4. Запобігання академічному плагіату у кваліфікаційних роботах, наукових дослідженнях, дисертаціях, публікаціях учасників освітнього процесу полягає у здійсненні технічної перевірки за допомогою спеціалізованих програмних засобів, що використовуються в ХарРІ НАДУ, та експертної оцінки щодо відсутності/наявності академічного плагіату.

3.5. Проходження автоматизованої перевірки кваліфікаційних робіт контролюють відповідальні особи, затверджені в структурних підрозділах ХарРІ НАДУ.

3.6. Проходження обов'язкової автоматизованої перевірки дисертацій аспірантів / докторантів ХарРІ НАДУ контролюють наукові керівники / наукові консультанти аспірантів/докторантів; завідувачі кафедр/НДЛ та рецензенти (експерти), відповідальні за проведення попередніх експертиз дисертацій та підготовку висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертацій); голова та вчений секретар спеціалізованої вченої ради.

3.7. Проходження обов'язкової автоматизованої перевірки наукових, навчально-методичних праць тощо, які рекомендуються до друку/оприлюднення в мережі Інтернет, контролюють завідувачі кафедр, голова та вчений секретар спеціалізованої вченої ради.

3.8. Проходження автоматизованої перевірки наукових періодичних видань ХарРІ НАДУ (друкованих та електронних) контролюють головні редактори / відповідальні секретарі видань.

3.9. Робота з попередження академічної доброчесності здійснюється через проведення заходів для учасників освітнього процесу щодо дотримання норм законодавства України про авторське право і суміжні права, правил цитування джерел інформації у разі використання оприлюднених ідей, розробок, тверджень, відомостей при підготовці наукової (творчої) продукції, об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Університету тощо.

3.10. Попередження авторських запозичень в ХарРІ НАДУ здійснюють деканати, кафедри та відділ з координації наукової роботи та докторантури проведенням комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

– інформуванні здобувачів вищої освіти про необхідність дотримання правил «Етичного кодексу вчених України», правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування;

– розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані матеріали;

– здійсненні відділом з координації наукової роботи та докторантури заходів з популяризації основ інформаційної культури;

– запровадженні в рамках відповідних дисципліни «Методологія наукових досліджень» вивчення вимог коректного використання інформації з інших джерел та правил опису джерел та оформлення цитувань;

– формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;

– щорічному проведенні для здобувачів вищої освіти та наукових керівників заходів з питань наукової етики та недопущення авторських запозичень;

– ознайомленні здобувачів вищої освіти, викладачів та відповідальних осіб деканатів і кафедр з цим Положенням та іншими документами, що унормовують запобігання академічного плагіату та встановлюють відповідальність за нього.

3.11. Розміщення на веб-сайті ХарПІ НАДУ уніфікованої інформації, яка визначає правила дотримувannya етичних норм і принципів при роботі з первинними та вторинними інформаційними ресурсами та об'єктами інтелектуальної власності.

3.12. Сприяння органам слухатського самоврядування в інформуванні осіб, які навчаються, про правила наукової етики.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЗБОРУ ТА ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ НА НАЯВНІСТЬ АВТОРСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

4.1. Перевірці на наявність авторських запозичень підлягають кваліфікаційні роботи, що підготовлені на факультетах ХарПІ НАДУ при Президентіві України.

4.2. Первинну перевірку на наявність авторських запозичень проводять деканат та кафедри в межах організації процесу написання кваліфікаційних робіт.

4.3. На завершальному процесі оформлення кваліфікаційних робіт відбувається їх перевірка на наявність авторських запозичень апаратним засобом ПЗ «Plagiatus».

4.4. Перевірка кваліфікаційних робіт на наявність авторських запозичень проводиться у терміни, встановлені адміністрацією ХарПІ НАДУ. Терміни проведення перевірки магістерських робіт на наявність авторських запозичень можуть бути перенесені, що оформлюється відповідним наказом.

4.5. Кваліфікаційні роботи для їх аналізу на наявність авторських запозичень мають подаватися студентом/слухачем або науковим керівником, завідувачем кафедри у паперовому та електронному варіантах.

4.6. Електронний варіант подається до відділу з координації наукової роботи та докторантури ХарПІ НАДУ на електронному носії (CD, DVD диски або флеш-диск). На носії повинен бути лише один файл з кваліфікаційною роботою у форматі документ WORD (*.doc, *.docx).

4.7. Кваліфікаційна робота має бути:

- підписана автором роботи, науковим керівником, рецензентом, завідувачем відповідної кафедри;

- пройти перевірку на нормоконтроль і підписана уповноваженим викладачем кафедри.

4.8. Паперовий варіант кваліфікаційної роботи має абсолютно співпадати з електронною версією на електронному носії.

4.9. Подання на перевірку тільки текстової версії кваліфікаційної роботи за відсутності електронної версії, так і навпаки, не допускається.

4.10. Після перевірки відповідності електронної версії паперовій, кваліфікаційна робота проходить перевірку через ПЗ «Plagiatus» на предмет наявності авторських запозичень (плагіату).

4.11. Результатом перевірки кваліфікаційної роботи через ПЗ «Plagiatus» на предмет наявності авторських запозичень (плагіату) є виявлення ступеня її унікальності. При цьому може використовуватись така орієнтовна шкала (у відсотках до загального об'єму матеріалу):

- висока унікальність, кваліфікаційна робота допускається до захисту – 75-100 %;

- середня унікальність, кваліфікаційна робота потребує доопрацювання та повторної перевірки – 50-74 %;

- низька унікальність, кваліфікаційна робота потребує додаткового розгляду на кафедрі, доопрацювання та повторної перевірки – 0-49 %

4.12. За результатами апаратної перевірки кваліфікаційної роботи через ПЗ «Plagiatus» на предмет наявності авторських запозичень (плагіату) відповідальним працівником відділу з координації наукової роботи та докторантури ХарРІ НАДУ робиться відповідний запис на зворотній стороні титульного аркуша, ставиться дата і особистий підпис:

- електронна версія кваліфікаційної роботи відповідає паперовій;

- виявлена висока, середня або низька унікальність тексту із позначенням відповідних процентів.

4.13. У разі виявлення низької унікальності тексту, вичерпна інформація щодо наявності авторських запозичень (плагіату) подається директору та заступнику директора ХарРІ НАДУ, відповідального за організацію цього процесу для відповідної роботи (тема, науковий керівник, кафедра, рік захисту оригіналу).

4.14. У разі виявлення середньої та низької унікальності тексту, студент/слухач доопрацьовує кваліфікаційну роботу і подає її на повторну перевірку виходячи з вимог п. 4.7-4.9 цього Положення.

4.15. Відповідальна особа відділу з координації наукової роботи та докторантури ХарРІ НАДУ на яку покладена функція проведення перевірки кваліфікаційної роботи на предмет наявності авторських запозичень (плагіату) несе відповідальність за нерозголошення інформації щодо результатів перевірки, а також збереження електронних варіантів вже захищених магістерських робіт.

4.16. Перевірка кваліфікаційної роботи проводиться не пізніше 10 днів до початку роботи державної екзаменаційної комісії. Перевірка в інші терміни, окрім встановлених цим Положенням, не допускається.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ В НАУКОВИХ РОБОТАХ (АВТОРЕФЕРАТАХ, ДИСЕРТАЦІЯХ, МОНОГРАФІЯХ, НАУКОВИХ ДОПОВІДЯХ, СТАТТЯХ ТОЩО)

5.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це

джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними.

5.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

5.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за: »).

5.4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у науковій роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

6.1. Основні види відповідальності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників за порушення академічної доброчесності встановлює ч. 5 ст. 42 Закону України «Про освіту». До них належать:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади. Ч. 6 ст. 42 того ж Закону визначає основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності, якими є:
  - повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
  - повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
  - відрахування із закладу освіти;
  - позбавлення академічної стипендії;
  - позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Закон України «Про вищу освіту» передбачає (ч. 7 ст. 42), що додаткові та/або деталізовані види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення можуть встановлюватися спеціальними законами та внутрішніми положеннями закладу вищої освіти. У такому випадку має бути дотримана процедура затвердження цих положень. Зокрема, вони мають бути

затвержені (погоджені) вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу, а також органами студентського самоврядування та науковими товариствами студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених в частині їх відповідальності.

6.2. Додатково до визначених законом видів академічної відповідальності можуть застосовувати:

- усне зауваження від викладача або уповноваженого представника адміністрації (керівника кафедри, факультету тощо);

- попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності;

- скерування на додаткове навчання з питань академічної доброчесності;

- повторне виконання завдання;

- зниження оцінки за виконання завдання;

- внесення постійного чи тимчасового запису до реєстру порушень академічної доброчесності (цей запис може бути доступний потенційним роботодавцям, закладам вищої освіти при прийомі на навчання або на роботу, а також в інших визначених внутрішніми регуляторними документами випадках);

- усне чи письмове повідомлення юридичної або фізичної особи, яка здійснює оплату за навчання, про факт порушення;

- позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених закладом вищої освіти;

- позбавлення права голосу у колегіальних органах управління ХарРІ НАДУ або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін;

- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування наукових досліджень, стипендій, грантів тощо;

- відрахування чи звільнення.

6.3. Здобувачі вищої освіти несуть повну відповідальність за своєчасність проходження перевірки своїх робіт на предмет авторських запозичень (плагіату) у чітко встановлені терміни.

6.4. Науковий керівник несе відповідальність за якість кваліфікаційної роботи.

6.5. На основі аналізу результатів перевірки кваліфікаційних робіт на наявність запозичень (плагіату) науковий керівник та завідувач відповідної кафедри приймають рішення щодо її допуску до державної атестації.

6.6. Чинним Положенням встановлюється гранична межа оригінальності тексту, яка має бути не менш ніж 75%. При цьому комісія має право знизити оцінку за роботу, якщо оригінальність тексту буде нижчою, ніж встановлено даним Положенням.

6.7. При встановленні унікальності тексту кваліфікаційної роботи нижче, ніж 75% робота повинна бути в обов'язковому порядку перероблена здобувачем вищої освіти і представлена до повторного проходження перевірки на предмет авторського запозичення (плагіату) при збереженні раніш затвердженої теми роботи не пізніше 10 днів до дня її захисту.

6.8. Якщо запозичення не будуть вилучені після повторного проходження перевірки на наявність авторського запозичення (плагіату) в затверджений цим Положенням терміни, робота не допускається до державної атестації.

6.9. У разі незгоди з результатами перевірки автор кваліфікаційної роботи, що перевірялася, має право на апеляцію. В апеляції учасник освітнього процесу зазначає:

- персональну інформацію заявника (ПІБ, контактний телефон, електронна адреса, назва структурного підрозділу, посада/група, спеціальність, курс) та викладає суть питання;
- рішення, що оскаржується;
- пояснення того, в чому полягає неправомірність рішення та обґрунтування заперечень;
- опис матеріалів та документів, які додаються за потреби.

Апеляція подається особисто автором на ім'я директора ХарРІ НАДУ у триденний термін після оголошення результатів перевірки. У разі надходження апеляції, за наказом (дорученням) директора ХарРІ НАДУ створюється комісія для розгляду апеляції. Персональний склад членів комісії формується з досвідчених та авторитетних наукових та науково-педагогічних працівників ХарРІ НАДУ. При розгляді апеляцій на результати перевірки кваліфікаційних робіт до складу комісії залучається представник органу слухатського самоврядування.

Організаційною формою роботи комісії є засідання. Засідання комісії веде її голова, за його відсутності – заступник. Повноваження щодо ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду на засіданні тощо здійснює секретар. На засідання комісії запрошується особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності. Про дату, час і місце засідання особа, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, попереджається щонайменше за два дні. Комісія надає можливість особі, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності, ознайомитися з матеріалами щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подати до них зауваження, надати усні та/або письмові пояснення чи відмовитися від надання будь-яких пояснень. Рішення комісії приймається відкритим голосуванням і вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх на засіданні. За результатом проведеного засідання комісія готує висновок щодо підтвердження чи спростування факту порушення академічної доброчесності. За умови підтвердження факту порушення академічної доброчесності у висновку зазначаються пропозиції щодо вживання відповідних заходів. Особа, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, ознайомлюється із висновком комісії. Висновок подається директору ХарРІ НАДУ для подальшого розгляду і прийняття рішення.

Апеляція розглядається апеляційною комісією у триденний термін з наступного дня після виходу наказу (доручення) директора про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні). Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом.

6.10. Після проходження кваліфікаційних робіт перевірки на наявність академічних запозичень (плагіату), відділ з координації наукової роботи та докторантури подає звіт за результатами даної перевірки директору ХарРІ НАДУ.

Перший заступник директора

Д.В. Карамішев